

Wolvenwerkgroep 21 september 2021

1. Welkom en opening

■■■■■ heet iedereen welkom.

2. Vaststelling agenda en mededelingen

■■■■■ zullen eerder vertrekken, daarom zal er wat geschoven worden in de volgorde van de agenda. Agendapunten 'Mogelijkheden Europese cofinanciering' en 'Mogelijkheid Engelstalige vertaling juridische analyse en fact finding study' zullen naar voren worden gehaald.

In de BACVP zal het voortzetten van de tegemoetkomingsregeling in de huidige vorm besproken worden.

■■■■■ voegt agendapunt 'communicatie omtrent fact finding study en juridische analyse' toe aan de agenda.

3. Handelingsprotocollen

■■■■■ wil ervoor pleiten om de expertise vooral aan de voorkant in te zetten, zodat de handelingsprotocollen zoveel mogelijk dichtgetimmerd worden tot objectief meetbare gegevens. De term *meerdere* bijvoorbeeld definiëren in getallen (3, 5, 7).

Hoe om te gaan met wolvenexpertise?

Expertise kan handig zijn, maar wel moet voorkomen worden dat het gevoel begint te leven dat bevoegd gezag zich achter deze experts gaat verschuilen.

Er zijn een aantal wetenschappers die al (te) betrokken zijn geweest in het maatschappelijke debat, en daardoor teveel als 'pro-wolf' worden gezien. Hier moet mee opgepast worden. Er zijn ook een aantal wetenschappers die dat niet hebben, die ook zeer to the point zijn met veel kennis van zaken. Als voorbeeld wordt ■■■■■ genoemd.

■■■■■ wil nog terugkomen op het punt wat ■■■■■ in heeft gebracht; zij vreest dat de verwachtingen over wat de handelingsprotocollen gaan zijn uiteenlopen. Op dat punt is wolvenexpertise nodig. Hoe ■■■■■ en zij het zien is dat een onderdeel van het handelingsprotocol een procesbeschrijving gaat zijn wanneer wolvenexpertise wordt ingezet.

Op dit moment is er nog niet één lijn in hoe verder te gaan met dit onderwerp. Hier moet wel een keuze in gemaakt worden. Deze keuze kan pas gemaakt worden als de notitie verder wordt uitgewerkt. Het is een belangrijk, essentieel onderdeel om in de handelingsprotocollen te hebben. *Wie zou dat willen oppakken?*

Deze overwegingen zouden op papier gezet moeten worden. Wie zou dat willen oppakken? Het zou fijn zijn als de klussen verdeeld kunnen worden. Niemand biedt zich vrijwilliger aan, dus dit punt blijft nog even liggen. Om de deadline van oplevering van het wolvenplan te kunnen halen, is het wel van belang dat dit opgepakt gaat worden.

Kan er door worden gegaan met de vier thema's of worden er nog dingen gemist?

Bij thema 4. *overige situaties - wolf gewond aangetroffen* ontbreekt ook de optie om het dier daar te laten en verder geen actie te ondernemen (als een wolf gewond is bij een aanrijding). **Deze optie zal expliciet worden toegevoegd door** [REDACTED]

[REDACTED] geeft aan een aantal zaken te missen in de notitie, bijvoorbeeld verweesde wolvenpups, een wolf die vast komt te zitten, een wolf tegenkomen in recreatiegebied of opvang van een gewonde wolf. Ook wordt er geen duidelijk onderscheid gemaakt tussen enkelvoudig of meermaals of incidenteel of langdurig.

[REDACTED] geeft aan het goed is om helder te krijgen wat de betekenis is van de drie eerste thema's. In Vlaanderen bijvoorbeeld noemen ze deze drie thema's het protocol. Wij noemen ze mogelijke conflictsituaties. In Duitsland gebruiken ze deze tabellen juist weer als oriëntatie hoe wolvengedrag geduid moet worden. De tabellen staan nu in ons wolvenplan, maar zonder duidelijke duiding en context. Dat gaat nu een beetje een eigen leven leiden, zeker nu Vlaanderen deze tabellen protocol heeft genoemd. De duiding hierin is ook lastig concreet te maken, omdat het echt afhankelijk is van het gedrag van die betreffende wolf. Daar is expertise juist weer heel belangrijk in. We moeten ver blijven van alle feitelijke situaties proberen te vatten in een protocol. Het blijft wel belangrijk dat er geduid wordt wat de grenzen zijn, wanneer zal er wel ingegrepen worden.

Hoe verder te gaan met de handelingsprotocollen?

De thema's zijn akkoord, binnen de thema's kunnen nog wel extra details benoemd worden. Verdiend nadere uitwerking. [REDACTED] merkt op dat de rol van de burgemeesters hierin ook meegenomen dient te worden. [REDACTED] **zal de vertegenwoordiger van het VNG uit het Landelijk Overleg Wolf, [REDACTED] hierover contacteren.**

[REDACTED] voegt toe dat indien er zich probleemsituaties voordoen in Noord-Brabant, zij zelf ook al contact opzoeken met de gemeente, de afdeling openbare orde en veiligheid. *Wie wil verdergaan met de nadere uitwerking?* [REDACTED] wil hier aan bijdragen, maar wel met de kanttekening dat hij binnenkort waarschijnlijk voor langere tijd afwezig is.

4. Tussenbalans eerste ervaringen gevestigde wolven

[REDACTED] heeft een algemene notitie bij de overige notities van de verschillende provincies gevoegd. Daardoor is het één notitie geworden. Deze notitie kan, eventueel na wijzigingen, door naar het Landelijk Overleg Wolf.

Op- en aanmerkingen naar aanleiding van de notitie

Het grensoverschrijdende aspect er een beetje uitgelaten, waarom?

[REDACTED] heeft wel geprobeerd dit te benoemen. Bijvoorbeeld de samenwerking tussen Friesland en Drenthe, maar ook de samenwerking tussen Noord-Brabant en Limburg. Overijssel komt in het hele verhaal nog niet voor. Worden er vanuit Overijssel nog dingen gemist? Of wil Overijssel nog een notitie inleveren die toegevoegd kan worden?

Overijssel heeft een periodiek overleg, maar dat is geen officiële samenwerking. Er is nog geen notitie ingeleverd omdat er geen gevestigde wolven zijn in Overijssel, maar **er zal nog een stuk aangeleverd worden door** [REDACTED]

5. Mogelijkheden Europese cofinanciering

Er zou een ANLB pakket kunnen worden ontwikkeld om schadepreventie in wolvenleefgebied uit te kunnen financieren. Nu staat dat nog niet op de agenda, omdat de provincies nog geen standpunt hebben ingenomen hierin. Het is hoog tijd dat het wel op de agenda komt en een pakket ontwikkeld wordt. Dit kan eventueel via de betrokken IPO werkgroep.

Geld moet, ook via het ANLB, wel ergens vandaan komen. Als het aan de wolf wordt uitgegeven, kan dat betreffende geld niet meer aan iets anders uitgegeven worden.

De sector moet zich hier ook over uitspreken. Wat wil het LOW? Financiering vanuit het ANLB of financiering vanuit de provincies zelf? Als de sector niet achter financiering vanuit het ANLB staat, gaan de provincies tegen dichte deuren aanlopen.

Op dit moment twee acties:

1. Binnen de provincies/IPO agenderen, **actie om het verder in beeld te krijgen ligt bij** [REDACTED]
2. In het LOW navragen hoe zij er tegenaan kijken

In het wolvenplan een gezamenlijk standpunt innemen, bijvoorbeeld vanuit de provincies zullen preventieve maatregelen worden gesubsidieerd met middelen uit het ANLB.

Wie heeft een collega die meer van het ANLB weet? [REDACTED] en [REDACTED] hebben een collega, [REDACTED] die veel over ANLB weet. [REDACTED] neemt contact op met [REDACTED], [REDACTED] sluit ook aan.

6. Opzet inhoudsopgave en planning actualisatie wolvenplan

De planning is flink aangescherpt.

Op- of aanmerkingen op doel van het wolvenplan:

Het is belangrijk om met elkaar nog eens scherp te krijgen waarom dit wolvenplan wordt opgesteld en wat voor functie het wolvenplan gaat hebben. Het nieuwe plan heeft de meeste waarde als het antwoorden gaat geven op vragen die nu spelen. De basis van het huidige wolvenplan is goed, maar er zijn natuurlijk nieuwe ervaringen,= en er is een fact finding study en juridische analyse opgesteld en de wens bestaat om handelingsprotocollen uit te werken.

Het wordt een plan wat het huidige wolvenplan vervangt. Er is ook altijd gesproken over een actualisatie van het wolvenplan.

Moet er al helderheid zijn over wat gezamenlijk en afzonderlijk wordt gedaan, voornamelijk op juridisch vlak? Gaan er generieke ontheffingen worden aangevraagd, of separaat?

Dat kan, maar dat zou een vervolgactie zijn. Eerst moet inderdaad vastgesteld gaan worden hoe zulke dingen aangepakt gaan worden. Net zoals bijvoorbeeld met de tegemoetkomingsregeling, die is landelijk generiek, maar de subsidieregeling stelt iedere provincie dan weer afzonderlijk op.

Aan het doel zal nog worden toegevoegd dat nieuwe ervaringen en inzichten zullen worden verwerkt in het plan.

Heeft dit gevolgen voor de opzet van het plan? Kunnen we in de opzet niet beginnen met de opgedane ervaring en wat we daarmee gaan doen? In het tweede deel kan dan terugkomen wat we al wisten en meenemen uit het eerste plan.

Of juist alleen uitbrengen wat nieuw is?

[REDACTED] geeft aan dat haar traineeship opdracht hier op aansluit. Ze geeft aan dat zij graag wil meedenken hierin, maar dat ze wel inhoudelijke kennis mist hier en daar.

[REDACTED] kijkt samen met [REDACTED] naar wat het zou betekenen als we alleen al het nieuwe zouden opnemen in het wolvenplan.

Planning

16 juni is een BACVP waarin het wolvenplan vastgesteld zou kunnen worden. Het is niet gunstig om deze vaststelling over de zomer te tillen, want dat zou wel te laat zijn.

Dit zou wel betekenen dat eind dit jaar, begin volgend jaar (uiterlijk januari) het eerste concept wolvenplan klaar zou moeten zijn. Hiervoor moet nog veel gedaan worden.

Veel provincies blijken weinig tijd te hebben om mee te schrijven aan dit plan. Er wordt geopperd om hulp te in schakelen van een bureau o.i.d., omdat anders de planning waarschijnlijk niet gehaald gaat worden. [REDACTED] geeft aan dat zij veel teksten zal gaan

schrijven aan de hand van de stukken die al voorhanden zijn: het huidige interprovinciale wolvenplan, de fact finding study, de juridische analyse en de notitie omtrent de eerste ervaringen. De enige uitvraag die dus bij de provincies wordt neergelegd gaat over de informatie die nog niet bekend is, zoals ook is gedaan met de handelingsprotocollen.

Het zou het meest handig zijn als de provincies die ergens het meeste ervaring in hebben, het stuk voor hun rekening kunnen nemen wat daarover gaat. Bijvoorbeeld Friesland heeft veel ervaring met samenwerking met omliggende provincies. Andere provincies kunnen leren van die opgedane ervaring.

Wordt het plan ook door het IPO bestuur vastgesteld? Indien dat zo is, moet er ook in de planning rekening gehouden worden met het zomerreces. **gaat dit na.**

heeft een notitie doorgestuurd met punten waar beleidskeuzes over gemaakt moeten worden. Nu zal er niet inhoudelijk op deze punten worden ingegaan, maar worden er nog punten gemist of staan er juist punten op die er niet op zouden hoeven staan?

- Faunabeheer wordt toegevoegd
- Fundamentele vergunningsverlening gezamenlijk of separaat
- Samenwerking met LNV, provincies zijn bevoegd gezag, maar LNV is aanspreekpunt voor Europa

In Gelderland is een wolvenconsulent aangesteld. Is dat iets wat landelijk doorgetrokken kan worden? In Gelderland is de wolvenconsulent per 1 september begonnen, dus er is nog niet heel veel ervaring mee op dit moment. Er kan dus ook nog niet zoveel over gedeeld worden.

7. Rapportage fact finding study

haalt een zin in uit de fact finding study omtrent het wolvenhek, die nu niet helemaal klopt. Hij zou dit graag aangepast zien. **neemt dit mee.**

8. Rapportage juridische analyse

Dit agendapunt is niet besproken.

9. Mogelijkheden Engelstalige vertaling fact finding study en juridische analyse

Wat kan LNV hierin betekenen?

LNV heeft een vertaalbureau, maar zulke uitgebreide stukken kunnen ze niet zelf vertalen, dus dat zal uitbestede gaan worden. Dat is mogelijk, maar vanuit het Ministerie van LNV wil wel graag de meerwaarde zien van de vertaling. De juridische analyse bijvoorbeeld was het Ministerie van LNV geen opdrachtgever van. Vanuit het kader van internationale samenwerking op dit dossier kan het wel gewenst zijn om deze stukken vertaald te hebben. **gaat na of hij voor deze opdracht een offerte kan opvragen en zal dit doen als dat mogelijk is.**

10. Communicatie omtrent fact finding study en juridische analyse

Op 5 oktober zullen deze stukken openbaar worden gemaakt en gepubliceerd worden op de website. Het Landelijk Overleg Wolf heeft dan ook de mogelijkheid gehad de stukken in te zien voordat ze gepubliceerd worden. is in afstemming met WENR en LNV om dit op te pakken. Er zal low profile gecommuniceerd worden, via de website en social media van BIJ12 en de overige betrokken organisaties. Ook zal het ministerie van LNV de kamer informeren over de komst van deze rapporten.

11. Onderzoeksagenda voor de wolf/voorstel innovatieve rasters

■■■■■ roept op om wensen tot (nader) onderzoek bij hem in te dienen. Er is, zowel qua tijd als financieel, ruimte binnen de onderzoeksagenda van BIJ12 om onderzoek te doen.

12. Transboundary wolf meeting

■■■■■ zou graag weten wie er allemaal naar de transboundary wolf meeting gaat. Bij deze de oproep om dit nog door te geven indien dat nog niet gedaan is.

13. Verslag vorige bijeenkomst d.d. 6 juli 2021

Het verslag wordt vastgesteld.

14. Agenda Landelijk Overleg Wolf 5 oktober 2021

Op 5 oktober 2021 is het volgende Landelijk Overleg Wolf. We zijn uitgenodigd bij ■■■■■ om buiten te kijken naar verschillende afrasteringen. Het is dus op locatie dit keer, wat ook goed gaat zijn voor het informeel treffen van elkaar. ■■■■■ en ■■■■■ zullen erbij aanwezig zijn om de fact finding study en juridische analyse toe te lichten. ■■■■■ wil verder de inhoudsopgave van het wolvenplan op de agenda zetten.

15. Nieuws uit de provinciale wolvencommissies

Omwille van de tijd wordt dit agendapunt voor nu overgeslagen.

16. Rondvraag en sluiting

■■■■■ wil nog even terugkomen op het onderzoeksvoorstel innovatieve maatregelen; en dan vooral fladry en 90 centimeter netten. Voordat een dergelijk voorstel gehonoreerd wordt zou dat echt inhoudelijk besproken moeten worden. 120 centimeter net is Arbo technisch wel zwaar, maar 90 centimeter met een extra draad op 120 centimeter zou ook prima zijn. Fladry is een te kortdurend afschrikmiddel.

Jammer dat er niet ook gedacht is aan de versteviging van de onderste draad, zodat de aarding beter is en ook in oneffen heideterrein de preventieve maatregelen goed genoeg zijn. Vanuit de herders is vraag naar een oplossing voor dat probleem.

17. Datum volgende vergadering

Op **4 oktober 2021 om 10.00 uur** is een extra wolvenwerkgroep ingepland. Hierin zal ook de al even kort besproken notitie met beleidskeuzes ten tafel komen.